

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱՆԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը). Նախագծերի նպատակը ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքատեսակների համար սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերի վերանայումը, ինչպես նաև ծխախոտի արտադրանքը առավելագույն մանրածախ գնից բարձր գնով օտարելու դեպքերի համար վարչական տուգանքի սահմանումն է:

2. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները. Ակցիզային հարկի համակարգը, այդ թվում՝ դրույքաչափերը վերջին անգամ վերանայվել է 2019 թվականին ՀՀ հարկային օրենսգրքում կատարված փոփոխություններով: Ընդ որում, նշյալ փոփոխություններով, մասնավորապես՝

- 2020 թվականի հունվարի 1-ից վերացվել են ակցիզային հարկի տոկոսային դրույքաչափերը և սահմանվել են նոր՝ հաստատուն դրույքաչափեր՝ հիմնված արդյունավետ դրույքաչափերի հաշվարկային մեծությունների վրա,

- բարձրացվել են ակցիզային հարկի դրույքաչափերը: Մասնավորապես, 2020 թվականի հունվարի 1-ից մինչև 2023 թվականի հունվարի 1-ը յուրաքանչյուր տարի էթիլային սպիրտի և սպիրտային խմիչքների ակցիզային հարկի դրույքաչափերը բարձրացվել են 30 տոկոսով, իսկ IQOS ծխախոտի և ծխախոտի արտադրանքի ակցիզային հարկի դրույքաչափերը՝ 15 տոկոսով: Ակցիզային հարկով հարկման ենթակա այլ ապրանքների համար ՀՀ հարկային օրենսգրքով սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը բարձրացվել են տարեկան 3 տոկոսով: Արդյունքում նաև ներդրվել է ակցիզային հարկի դրույքաչափերը յուրաքանչյուր տարի ճշգրտելու (3 տոկոսով բարձրացնելու) համակարգ, որով կարգավորվել է ակցիզային հարկով հարկման ենթակա ապրանքների գների աճով պայմանավորված՝ դրույքաչափերի աճ ապահովելու հարցը:

Նշյալ փոփոխությունները բխում էին Կառավարության կողմից իրականացվող հարկային քաղաքականության ուղղություններից, մասնավորապես, ուղղակի հարկերի գծով հարկային բեռը նվազեցնելու և այն որոշակիորեն անուղղակի հարկերի վրա տեղափոխելու ուղղությունից,

ինչպես նաև ակցիզային հարկի համակարգի կիրառության ընթացքում առաջացած խնդիրների կարգավորմամբ: Մասնավորապես, խոսքը վերաբերում է տոկոսային և հաստատուն դրույքաչափերի միաժամանակյա կիրառության ընթացքում առաջացած խնդիրներին:

Խնդիրն այն է, որ 2020 թվականի հունվարի 1-ից գործող՝ չորս տարիների համար սահմանված՝ ակցիզային հարկերի դրույքաչափերը յուրաքանչյուր տարի վերանայելու ժամանակահատվածը լրանում է 2023 թվականի դեկտեմբերի 31-ին: Մյուս կողմից, 2019 թվականին այդ պահին առկա ցուցանիշների հիման վրա սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը 2020 թվականից ի վեր չեն վերանայվել, մինչդեռ այդ ընթացքում այնպիսի կարևոր գործոններ, ինչպիսիք են ապրանքների գները, էականորեն փոխվել են: Արդյունքում որոշ ապրանքների մասով ներկայումս սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը դեռևս զիջում են համադրելի երկրներում կիրառվող դրույքաչափերին և հնարավորություն չեն տալիս ապահովել ակցիզային հարկով համարժեք հարկում: Մասնավորապես՝

1) անցած 4 տարիների ընթացքում աճել են որոշ ենթաակցիզային ապրանքների գները և անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել գների աճով պայմանավորված ակցիզային հարկի դրույքաչափերի ինդեքսավորման գործակիցները,

2) անհրաժեշտ է ծխախոտի արտադրանքի համար սահմանել ակցիզային հարկի այնպիսի դրույքաչափեր, որպեսզի դրանք համահունչ և համադրելի լինեն ԵՏՄ անդամ մյուս պետություններում սահմանված դրույքաչափերին և առհասարակ միության շրջանակներում այս ապրանքատեսակի մասով իրականացվող միասնական հարկային քաղաքականության ընդհանուր տրամաբանությանը: Մասնավորապես, ինչպես հայտնի է, Եվրասիական տնտեսական միության հարկային քաղաքականության և վարչարարության ոլորտներում համագործակցության շրջանակներում իրականացվում է զգայուն ապրանքների ակցիզային հարկերի դրույքաչափերի ներդաշնակեցման քաղաքականություն, ինչը ենթադրում է որոշ ապրանքների մասով անդամ պետություններում կիրառվող ակցիզային հարկի դրույքաչափերի մոտարկում:

ԵԱՏՄ անդամ երկրների ծխախոտային արտադրանքի դրույքաչափերը ներկայացված են ստորև:

Երկիր	Ծխախոտային արտադրանքի ակցիզային հարկի դրույքաչափը 1000 հատի հաշվարկով			
	2023թ. (ՀՀ դրամ)	2023թ. (Եվրո)	2024թ. (կանխա- տեսում, ՀՀ դրամ)	2024թ. (կանխա- տեսում Եվրո)
Հայաստանի Հանրապետություն	14 640	34	16 100	39
Ռուսաստանի Դաշնություն	20 802	48	21 636	51
Ղազախստանի Հանրապետություն	12 126	28	14 310	33
Բելառուսի Հանրապետություն	23 063	53	31 066	73
Ղրղզստանի Հանրապետություն	10 373	24	11 514	27

Ակցիզային հարկի դրույքաչափերի մոտարկումը կարևորվում է այն հանգամանքով, որ այն ուղղված է ԵԱՏՄ անդամ երկրների տնտեսական շահերի պաշտպանությանը, մասնավորապես՝ ծխախոտային արտադրանքի ապօրինի շրջանառության կանխմանը:

Հարևան երկրներում ծխախոտային արտադրանքի ակցիզային հարկի դրույքաչափերը ներկայացված են հետևյալ աղյուսակում:

Երկիր	Ծխախոտի ակցիզային հարկի դրույքաչափը ազգային արժույթով	Ծխախոտի ակցիզային հարկի դրույքաչափը 1000 հատի հաշվարկով (ՀՀ դրամ)
	2023թ.	2023թ.
Ադրբեջան	35 մանաթ 1000 հատի համար	8 125
Վրաստան	1.7 լարի 20 հատի համար գումարած մանրածախ գնի 30 տոկոսը	12 610*
Իրան ներմուծված	5000000 Ռիալ 1000 հատի համար	46 500
Իրան տեղական	2500000 Ռիալ 1000 հատի համար	32 315
Թուրքիա	15800 լիրա 1000 հատի համար	31 000

*հաշվարկը կատարվել է առանց մանրածախ գնի հաշվարկման, իսկ այդ պարագայում դրույքաչափը կկազմի մոտ 26,520 դրամ, ընդ որում՝ մեկ տուփ ծխախոտի գնի մեջ հարկերը պետք է պակաս չլինեն 60 տոկոսից:

Հարևան և ԵԱՏՄ երկրներում էթիլային սպիրտի, օղու և էլեկտրոնային ծխախոտի ակցիզային հարկի դրույքաչափերը ներկայացված են ստորև:

	էլ. ծխախոտ 1 մլ համար (<< դրամ)	էթիլային սպիրտի ակցիզային հարկի դրույքաչափը 1 լիտրի համար (100 % սպիրտի վերահաշվարկով) (<< դրամ)	Սպիրտային խմիչքների (օղի) ակցիզային հարկի դրույքաչափը 1 լիտրի համար (<< դրամ),
ԵԱՏՄ երկրներ			
<<	55	5 700	3 430
Ռուսաստան	108	3 678	3 678
Ղազախստան	46	516	920
Բելառուսիա	121	1 060	1 060
Ղրղզստան	60	1 613	1 383
Հարևան երկրներ			
Վրաստան	29,7	1 284	900
Ադրբեջան	23,2	928	929
Թուրքիա		21 670	

3) Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքով վարչական պատասխանատվություն է նախատեսված միայն օրենսդրությամբ սահմանված նվազագույն գնից ցածր գնով ապրանքների օտարման դեպքերի համար, իսկ ծխախոտի առավելագույն մանրածախ գնից բարձր գնով ապրանքների օտարման դեպքերի համար վարչական պատասխանատվություն նախատեսված չէ:

3. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները. Նախագծով առաջարկվում է՝

1) վերանայել ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքատեսակների համար սահմանված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը: Մասնավորապես՝

- անցած տարիների ընթացքում տեղի ունեցած գների աճով պայմանավորված՝ որոշակիորեն ինդեքսավորել ենթաակցիզային ապրանքների ակցիզային հարկի դրույքաչափերը՝ ինդեքսավորումը յուրաքանչյուր տարվա համար սահմանելով 8 տոկոս.

- ծխախոտային արտադրանքի դրույքաչափերը բարձրացնել յուրաքանչյուր տարի 10 տոկոսով, էլեկտրական ծխախոտների դեպքում 18 և ավել տոկոսով,

- օղու և էթիլային սպիրտի ակցիզային հարկի դրույքաչափերը յուրաքանչյուր տարի բարձրացնել 10 տոկոսով,

2) Վարչական պատասխանատվություն նախատեսել ծխախոտի առավելագույն մանրածախ գնից բարձր գնով ծխախոտի արտադրանք վաճառելու դեպքերի համար:

4. Կարգավորման առարկան. Նախագծի կարգավորման առարկան ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքների դրույքաչափերի վերանայումն է:

5. Նախագծի մշակման գործընթացում ներգրավված ինստիտուտները և անձինք. Նախագիծը մշակվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից:

6. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը. Նախագծի ընդունման արդյունքում ակնկալվում է վերանայել ակցիզային հարկով հարկվող ապրանքների դրույքաչափերը:

Միաժամանակ, նախագծի ընդունումը լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների անհրաժեշտություն չի պահանջում:

7. Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ. Հայաստանի վերափոխման ռազմավարություն 2050, Կառավարության 2021-2026 թվականների ծրագիր, ոլորտային և/կամ այլ ռազմավարություններ

Նախագիծը բխում է Կառավարության 2021-2026 թվականների ծրագրի 6.8-րդ «Հարկաբյուջետային քաղաքականություն» մասով սահմանված քաղաքականության ուղղություններից, ըստ որի՝

- Հարկաբյուջետային քաղաքականության հիմնական նպատակը պետական ֆինանսական համակարգի բարձր արդյունավետությունն է: Դրան հասնելու նպատակով Կառավարությունը շարունակելու է հարկային քաղաքականության այնպիսի բարեփոխումներ, որոնք նպաստելու են բիզնես միջավայրի մրցունակության բարձրացմանը և միաժամանակ պետական բյուջեով սահմանված հարկային եկամուտների ապահովմանը:

- Կառավարության կողմից իրականացվող հարկային քաղաքականությունն ուղղված է լինելու տնտեսության ներդրումային գրավչության բարձրացմանն ու տնտեսական ակտիվության մակարդակի բարելավմանը՝ դրանով իսկ ստեղծելով կայուն նախադրյալներ արտահանման և երկարաժամկետ տնտեսական աճի, հանրային բարիքի վերաբաշխման և հարկաբյուջետային կայունության ամրապնդման համար: